

“Op naar de DSM 5 !”

Autismespectrumstoornis

J. Wolthaus, GZ-psycholoog en C. Schoenmakers, GZ-psycholoog

Autisme

DSM IV:

‘Stoornissen die meestal voor het eerst op zuigelingenleeftijd, kinderleeftijd of in de adolescentie gediagnosticeerd worden’

wordt

DSM 5:

‘Neurobiologische ontwikkelingsstoornissen’

DSM IV–TR: ‘Stoornissen die meestal voor het eerst op zuigelingenleeftijd, kinderleeftijd of in de adolescentie gediagnosticeerd worden’

Zwakzinnigheid

Leerstoornissen

Stoornissen in de motorische vaardigheden

Communicatiestoornissen

Pervasieve ontwikkelingsstoornissen

Aandachtstekortstoornissen en gedragsstoornissen

Voedings- en eetstoornissen op zintuigenleeftijd of vroege kindertijd

Ticstoornissen

Stoornissen in de zindelijkheid

Overige stoornissen op zuigelingenleeftijd, kinderleeftijd of in de adolescentie

DSM 5: Neurobiologische ontwikkelingsstoornissen

Verstandelijke beperkingen

Communicatiestoornissen

Autismespectrumstoornis

Aandachtsdeficientie- / hyperactiviteitsstoornis

Specifieke leerstoornis

Motorische stoornissen

Ticstoornissen

Andere neurobiologische ontwikkelingsstoornissen

Achtergrond veranderingen criteria “autismespectrumstoornis”

- Lastig om onderscheid te maken
- Geen wetenschappelijk bewijs voor verschillende typen
- Criteria voor PDDNOS onvoldoende gespecificeerd
- Te veel overlap tussen het domein van de sociale interacties en de communicatie
- Gebrek aan aandacht voor sensorische over- en ondergevoeligheid !!!.

Veranderingen DSM-5 (1)

- Geen subtypes (ook geen Rett en desintegratieve stoornis kinderleeftijd) meer, alleen nog:

autismespectrumstoornis

- Twee domeinen (in plaats van drie)
  - 1) sociale communicatie
  - 2) stereotype patronen van gedrag
- overlappende criteria uit de domeinen sociale omgang en communicatie (DSM IV) zijn samengevoegd

Veranderingen DSM-5 (2)

- Het totaal aantal symptoomcriteria is teruggebracht van 12 naar 7.

Client moet voldoen aan 5 van de 7 in plaats van 6 van de 12

- In het domein van sociale interacties en communicatie is het criterium over afwijkende taalontwikkeling vervallen.

Veranderingen DSM-5 (3)

* In het domein van sociale interacties en communicatie wordt

“afwezigheid van gevarieerd spontaan fantasiespel of sociaal imiterend spel” niet meer genoemd.

● In het domein van stereotiepe patronen van gedrag: nu ook criteria over taalstereotypie.

● In het domein van de stereotiepe patronen van gedrag is over- of ondergevoeligheid voor zintuiglijke prikkels opgenomen.

Veranderingen DSM-5 (4)

- * Er worden drie niveaus van ernst aangegeven.
- * En geen GAF-score
- * Een nieuwe classificatie die niet onder de autismespectrumstoornis gaat vallen:

sociale pragmatische communicatiestoornis.

(gaat dit de PDDNOS vervangen?)

- * ADHD mag als nevendiagnose worden geclassificeerd.

ASS: hoofdkenmerken

- A. persisterende deficienties in de sociale communicatie en sociale interactie in uiteenlopende situaties
  - Sociaal-emotionele wederkerigheid
  - Non-verbale communicatieve gedrag
  - Ontwikkelen, onderhouden en begrijpen van relaties
- B. Beperkte, repetitieve gedragspatronen, interesses en activiteiten
  - Stereotype bewegingen
  - Routines en rituelen
  - Gefixeerde interesses
  - Hyper of hyporeactiviteit op zintuiglijke prikkels
- C. Aanwezig vanaf de vroege kindertijd, maar....
- D. significante lijdensdruk op meerdere domeinen
- E. Niet beter verklaard door verstandelijke beperking of ontwikkelingsachterstand.

Sociale pragmatische communicatiestoornis 315.39

- A) Persisterende moeite met het sociale gebruik van verbale en non-verbale communicatie (4 van 4 kenmerken)
- B) Deficiënties leiden tot problemen
- C) Begin in de vroege ontwikkeling, maar mogelijk pas later zichtbaar
- D) Niet door verstandelijke beperking, ASS of andere stoornis te verklaren

Beperking vooral op gebied van pragmatiek
(toepassen communicatie in praktijk)

Vervanging restcategorie PDD-NOS

Specificaties: ernstmaten

Voor beide domeinen moet de ernst worden vastgesteld:

- Niveau 1: 'vereist ondersteuning'
- Niveau 2: 'vereist substantiële ondersteuning'
- Niveau 3: 'vereist zeer substantiele ondersteuning'

Let op: Kijk hierbij naar hoe het zou zijn als de ondersteuning van dit moment er niet zou zijn...!!!

(A) Beperkingen in de sociale communicatie Ernst van de beperking

Niveau 3: Vereist zeer substantiële ondersteuning: Ernstige deficiënties in de verbale en non-verbale sociale-communicatievaardigheden veroorzaken ernstige beperkingen in het functioneren, zeer beperkte initiatieven tot sociale interacties en een minimale reactie op sociale-toenaderingspogingen van anderen. De betrokkene spreekt bijvoorbeeld slechts enkele verstaanbare woorden en neemt zelden het initiatief tot sociale interactie, en als hij of zij dat wel doet, benadert hij of zij de ander op een ongewone manier, alleen om aan eigen behoeften te voldoen en reageert hij of zij alleen op zeer directe sociale toenadering.

Niveau 2: Vereist substantiële ondersteuning: Duidelijke deficiënties in de verbale en non-verbale sociale communicatievaardigheden; duidelijk zichtbare sociale beperkingen, ondanks aanwezige ondersteuning; beperkte initiatieven tot sociale interacties; en verminderde of abnormale reacties op sociale-toenaderingspogingen van anderen. De betrokkene spreekt bijvoorbeeld alleen in eenvoudige zinnen, de interactie blijft beperkt tot zeer gelimiteerde interesses en de betrokkene vertoont een duidelijk vreemde non-verbale communicatie.

Niveau 1: Vereist ondersteuning: Zonder ondersteuning veroorzaken de deficiënties in de sociale communicatie merkbare beperkingen. De betrokkene heeft moeite met het initiëren van sociale interacties en er zijn duidelijke voorbeelden van atypische of onsuccesvolle reacties op de sociale-toenaderingspogingen van anderen. De betrokkene kan verminderde belangstelling hebben voor sociale interacties. Hij of zij kan bijvoorbeeld volzinnen uiten en deelnemen aan de communicatie, maar slaagt er niet in om een over-en-weergesprek met anderen te voeren, en zijn of haar pogingen om vriendschap te sluiten zijn vreemd en blijven zonder resultaat.

- **(B) Beperkte, zich herhalende patronen van gedrag, interesses, activiteiten**
- **Niveau 3: Vereist zeer substantiële ondersteuning:** Er is sprake van inflexibel gedrag, extreme moeite met het omgaan met veranderingen, of ander beperkt, repetitief gedrag dat duidelijk het functioneren op alle levensgebieden belemmert. De betrokkene heeft verhoogde stress door of grote moeite met het veranderen van de focus of de handeling.
- **Niveau 2: Vereist substantiële ondersteuning:** Inflexibel gedrag, moeite om met verandering om te gaan of ander beperkt, repetitief gedrag komt vaak genoeg voor om de toevallige waarnemer op te vallen en verstoort het functioneren in verschillende situaties. De betrokkene heeft verhoogde stress door of grote moeite met het veranderen van de focus of de handeling.
- **Niveau 1: Vereist ondersteuning:** Inflexibel gedrag vormt een significante verstoring in het functioneren in één of meer situaties. De betrokkene heeft moeite met het overschakelen op andere activiteiten. Problemen met organiseren en plannen staan onafhankelijkheid in de weg.

Casus

- Vrouw van 19 jaar
- Aanmeldklachten: gestopt met studie, slaapproblemen, kortdurende relaties, vermijdt sociale contacten, automutilatie, paniek, geen keuzes kunnen maken.
- Reden aanmelding: verandering werk
- A. sociale communicatie en sociale interactie
  - Sociaal-emotionele wederkerigheid
  - Non-verbale communicatieve gedrag
  - Ontwikkelen, onderhouden en begrijpen van relaties
- B. Beperkte, repetitieve patronen
  - Stereotype bewegingen
  - Routines en rituelen
  - Gefixeerde interesses
  - Hyper of hyporeactiviteit op zintuiglijke prikkels